

INSTITUTUL NAȚIONAL AL JUSTIȚEI

COMBATAREA VIOLENȚEI ÎN FAMILIE

CURRICULUM

FORMATOR:

*Ala COBĂNEANU,
judecător, Curtea Supremă de Justiție*

CHIȘINĂU – 2012

I. PRELIMINARII

Violența în familie este una dintre cele mai grave probleme cu care se confruntă societatea contemporană.

În ciuda faptului că violența în familie și, în special, violența împotriva femeii constituie de câteva decenii un subiect de dezbatere, comunitatea internațională nu a reușit, până în prezent, să pună capăt acestei forme de violență extrem de distructive. Violența în familie este o problemă complexă, care implică atât protecția integrității personale a victimelor, cât și protejarea intereselor lor sociale comune, precum libertatea și democrația.

În conformitate cu recomandările Comitetului Specializat CEDAW8 din 2006, prin care se atenționează asupra necesității acordării unei atenții sporite procesului de implementare a unor măsuri exhaustive de abordare a cazurilor de violență față de femei, în martie 2007 a fost adoptată Legea pentru prevenirea și combaterea violenței în familie (Legea nr. 45), care a fost promulgată de Președintele Republicii Moldova pe 18 martie 2008, intrând în vigoare pe 18 septembrie 2008. Adoptarea acestei legi și a modificărilor ulterioare a legislației în domeniu a avut drept scop crearea unui mecanism de implementare a legii, reprezentând un pas înainte în lupta împotriva violenței în familie și care a contribuit semnificativ la plasarea acestei probleme pe agenda factorilor de decizie politică. Prin urmare, protecția juridică cuprinzătoare și coerentă a integrității victimelor violenței în familie are o importanță capitală, autoritățile competente trebuind să acorde prioritate urmării penale a faptelor săvârșite cu violență în contextul relațiilor de familie.

Violența în familie constituie un fenomen reflectat în ziua de azi prin prisma reglementărilor legale, iar înaintarea și examinarea unor asemenea cazuri determină o procedură complexă, cu aspecte specifice. Adoptarea Legii cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie vine să reglementeze momente, care, deși nu sunt perfecte, totuși necesită o interpretare a acestora. Ca parte din politica națională de ocrotire și sprijinire a familiei, prevenirea și combaterea acestui flagel reprezintă o problemă importantă de sănătate publică, fapt pentru care asigurarea respectării principiilor fundamentale ale familiei, egalității de șanse între femei și bărbați în realizarea dreptului lor uman la viață fără violență determină scopul prevederilor legale în acest sens.

Înțelegerea la timp a caracterului acțiunilor infractorului, esența lor etico-morală și consecințele sociale, scopul și urmările violenței, portretul femeii abuzate și strategia de reabilitare a acesteia, este extrem de important. Necesitatea instruirii în acest domeniu se datorează modificării Legii cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, rolul procurorului în investigarea unor asemenea cazuri fiind unul semnificativ.

Este foarte important mecanismul de soluționare a actelor de violență în familie, modalitățile de solicitare a acestora din partea procurorilor, inclusiv posibilitatea aplicării măsurilor de protecție a victimei prin emiterea ordonanței de protecție de către instanța de judecată, depistarea și investigarea cazurilor de trafic de ființe umane, audierea victimelor și importanța acestora în cadrul probatoriului, precum și măsurile de protecție a victimelor traficului de ființe umane.

Progresul semnificativ obținut în ceea ce privește abordarea violenței în familie în Republica Moldova este un fapt real, dar mai există încă numeroase lacune legale, instituționale și de politici care persistă și care trebuie abordate. În acest context este foarte important să dispunem de date și evidențe cu privire la prevalența violenței față de femei, factorii care determină acest fenomen, precum și impactul violenței asupra sănătății și bunăstării femeii și a familiei în general.

II. COMPETENȚE

Prin studiul disciplinei "Violența în familie" se formează următoarele competențe

- Cunoașterea practicii judiciare și extrajudiciare de aplicare a normelor juridice ce formează disciplina;
- Aptitudinea de a realiza studii și analize complexe pe subiectele temelor preda
- Aplicarea metodelor de lucru cu legislația în domeniu;
- Interpretarea corectă a legilor naționale și a izvoarelor internaționale cu caracter procedural;
- Abilitatea de a activa în echipă;

III. OBIECTIVE GENERALE

La nivel de cunoaștere și înțelegere:

- să identifice elementele, locul și importanța disciplinei;
- să relateze obiectul reglementării juridice;
- să determine principiile;
- să descrie modul de organizare și funcționare a autorităților și instituțiile abilitate cu funcții de prevenire și de combatere a violenței în familie.

La nivel de aplicare;

- să evedențieze, să clasifice, după anumite criterii și principii să stabilească gradul de interacțiune dintre diferite elemente, instituții și autorități
- să identifice gradul de interacțiune dintre interesul public și interesul privat în realizarea și garantarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în domeniul violenței în familie.

La nivel de integrare;

- să aprecieze tendințele dezvoltării legislației
- să identifice problemele existente în ceea ce privește formele, metodele și alte mecanisme de realizare a drepturilor să evalueze și să înainteze propuneri în direcția perfecționării legislației în domeniul de reglementare.

IV. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

Codul disciplinei	Semestrul	Numărul de ore		Evaluarea	Responsabil de disciplină
		C	S		
SO	II	4	10	colocviu diferențiat	Ala Cobăneanu

V. REPARTIZAREA ORIENTATIVĂ A ORELOR

a) Tematica și repartizarea orientativă a orelor de curs

Nr. d/o	Tema	Realizarea în timp (ore)
1.	Conceptul de violență în familie. Cadrul Legal. Principiile de bază ale prevenirii și combaterii violenței în familie. Tipuri și forme ale violenței în familie.	4
	Total	4

b) Tematica și repartizarea orientativă a orelor de seminar

Nr. d/o	Tema	Realizarea în timp (ore)
1.	Conceptul de violență în familie. Cadrul Legal.	2
2.	Principiile de bază ale prevenirii și combaterii violenței în familie. Tipuri și forme ale violenței în familie.	2
3.	Autoritățile și instituțiile abilitate cu funcții de prevenire și combatere a violenței în familie.	2
4.	Mecanismul de soluționare a actelor de violență în familie. Ordonanța de protecție și efectele executării acesteia.	2
5.	Măsurile de protecție. Infracțiuni din domeniul violenței în familie.	2
	Total	10

VI. OBIECTIVE DE REFERINȚĂ ȘI CONȚINUTURI

Obiective	Unități de conținut
- să definească conceptual violența în familie și termenii: victimă, agresor, violență fizică, violență sexuală, violență psihologică, violență spirituală, violență economică, ordonanță de protecție etc.; - să definească obiectul reglementării juridice; - să caracterizeze subiecții violenței în familie; - să caracterizeze izvoarele de drept din domeniu respectiv; - să se identifice principalele lacune în reglementările din domeniul violenței în familie.	Tema 1. Conceptul de violență în familie. Cadrul Legal. 1. Noțiunea de violență în familie și alte noțiuni asociate. 2. Obiectul reglementării juridice. 3. Subiecții violenței în familie. 4. Legislația națională privind violența în familie. 5. Aplicarea Legii nr.45 cu privire la protecția violenței în familie. 6. Armonizarea legislației naționale cu cea internațională. Principalele lacune în reglementările din domeniul violenței în familie.

- să caracterizeze principiile generale și speciale în prevenirea și combaterea violenței de bază; - să determine măsurile de prevenire și combatere a violenței în familie; - să stabilească tipurile și formele violenței în familie (izolarea, frica, manipularea prin intermediul copiilor, amenințarea, violență fizică, violență sexuală, violență psihologică, violență psihică, violență economic).	<i>Tema 2. Principiile de bază ale prevenirii și combaterii violenței în familie. Tipuri și forme ale violenței în familie.</i> 1. Principiile generale și speciale de prevenire și combatere a violenței în familie. 2. Măsurile de protecție de prevenire și combatere a violenței în familie. 3. Tipurile și formele violenței în familie.
- să determine autoritățile și instituțiile abilitate cu funcții de prevenire și de combatere a violenței în familie; - să stabilească competențele autorităților administrației publice centrale și locale; - să stabilească competențele Departamentului Instituțiilor Penitenciare; - să stabilească competențele centrelor/serviciilor de reabilitare a victimelor și agresorilor.	<i>Tema 3. Autoritățile și instituțiile abilitate cu funcții de prevenire și combatere a violenței în familie.</i> 1. Autoritățile și instituțiile abilitate cu funcții de prevenire și de combatere a violenței în familie. 2. Competențele autorităților administrației publice centrale și locale. 3. Competențele Departamentului Instituțiilor Penitenciare. 4. Competențele centrelor/serviciilor de reabilitare a victimelor și agresorilor.
- să stabilească care sunt mecanismele de soluționare a actelor de violență; - să determine procedura de depunere a cererii despre comiterea actelor de violență și subiecții care au acest drept; - să caracterizeze care sunt modalitățile de examinare a cererilor.	<i>Tema 4. Mecanismul de soluționare a actelor de violență în familie. Ordonanța de protecție și efectele executării acesteia.</i> 1. Subiecții care pot depune cerere cu privire la comiterea actelor de violență în familie. 2. Mecanismul de depunere a cererii. 3. Modalitatea de examinare a cererii. 4. Ordonanța de protecție. 5. Efectele executării ordonanței de protecție.
- să caracterizeze aplicarea măsurilor de protecție; - să identifice și să caracterizeze măsurile de protecție; - să determine și să caracterizeze procedurile protecției civile; - să dobândească abilități de întocmire a ordonanței; - să identifice infracțiunile din domeniul violenței în familie; - să se examineze infracțiunile penale; - să analizeze infracțiunea “Violența în familie” art. 201¹ CP.	<i>Tema 5. Măsurile de protecție. Infracțiuni din domeniul violenței în familie</i> 1. Aplicarea măsurilor de protecție. 2. Felurile măsurilor de protecție. 3. Protecția civilă. 4. Prerogativele protecției civile. 5. Adoptarea ordonanței. 6. Infracțiunile penale în domeniul violenței în familie.

VII. LUCRUL INDIVIDUAL

<i>Nr.</i>	<i>Produsul preconizat</i>	<i>Strategii de realizare</i>	<i>Criterii de evaluare</i>	<i>Termen de realizare</i>
1.	Studierea literaturii de specialitate, a actelor normative și pregătirea de seminare	- întocmirea conspectelor; - formularea de întrebări.	- corectitudinea formulării răspunsului teoretic; - cunoașterea teoreticienilor din domeniu; - fundamentarea unor opinii exprimate în literatură;	La seminarele pentru care se discută tema.
2.	Soluționarea de spete	- selectarea normelor juridice aplicabile; - analiza situației juridice; - expunerea soluției.	- alegerea corectă a normelor aplicabile; - logica expunerii situației juridice; - corectitudinea soluției;	La fiecare seminar;
3.	Referate;	- selectarea actelor normative relevante; - selectarea bibliografiei relevante; analiza	- Profunzimea studiului; - Diversitatea surselor; - interpretarea normelor juridice;	Cu cel puțin o săptămână înainte de examen;
4.	Analiza unei ordonanțe judecătorești	- circumstanțelor de fapt a situației soluționate prin hotărârea instanței; - analiza normelor juridice aplicabile cazului judiciar;	- capacitatea de analiză a situației; - corectitudinea alegerii normelor juridice aplicabile; - capacitatea de analiză critică a situației juridice;	La seminarele pentru care este discutată tema;
6	Notă informativă	- normele juridice pe care consultantul își întemeiază opinia; - procedura de examinare a cazului pentru care se solicită consultația; - organele naționale responsabile de soluționarea cauzei.	- capacitatea de expunere a situației pentru care este solicitată consultația juridică; - corectitudinea alegerii normelor juridice ce reglementează cazul pentru care se solicită consultația;	La seminarele pentru care este discutată tema

VIII. BIBLIOGRAFIE

Acte normative

1. Constituția Republicii Moldova adoptată la 29 iulie 1994.
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, nr.122-XV din 14.03.03, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2003, nr. 104-110 (1197-1203)
3. Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985 din 18.04.2002, Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2002,nr.128-129 (1013-1014)
4. Codului de procedură civilă, aprobat prin Legea nr. 225-XV din 30.05.2003,
5. Codului familiei, aprobat prin Legea nr. 1316-XIV din 26.10.2000,
6. Legea Nr. 45 din 01.03.2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, M.O. nr. 55-56 din 18.03.2008
7. Legii cu privire la drepturile copilului nr. 338-XIII din 15.12.1994,
8. Legii cu privire la protecția datelor cu caracter personal nr. 133 din 08.07.2011 (în vigoare de la 14.04.2012),
9. Legii cu privire la asigurarea egalității de șanse între femei și bărbați nr. 5-XVI din 09.02.2006,
10. Hotărârea 1512 din 31 decembrie 2008 cu privire la aprobarea Programului Național privind dezvoltarea unui sistem integrat de servicii sociale, 2008 - 2012;
11. Hotărâre CSJ a RM nr.1 din 28.05.2012 privind aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie

Acte internaționale

1. Carta Națiunilor Unite - 24 octombrie 1945;
2. Convenția pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor (CEDAW), adoptată și deschisă spre semnare de Adunarea Generală a Națiunilor Unite în 1979;
3. Convenția cu privire la drepturile copilului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 20 noiembrie 1989;
4. Declarația privind eliminarea violenței împotriva femeilor, adoptată de Adunarea Generală a Națiunilor Unite la 23 februarie 1994;
5. Declarația și Platforma de acțiune adoptate la Beijing, în cadrul Conferinței Mondiale asupra Femeilor, septembrie 1995;
6. Rezoluția Adunării Generale a Națiunilor Unite 61/143 privind intensificarea eforturilor în vederea eliminării tuturor formelor de violență împotriva femeilor din 19 decembrie 2006;
7. Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 26 septembrie 2007;

Literatură recomandată

1. Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare, a Entității Națiunilor Unite pentru Egalitatea de Gen și Abilitarea Femeilor, a Fondului ONU pentru Populație și a Ambasadei Suediei în Moldova, și publicată în cadrul proiectului comun ONU „Consolidarea Sistemului Statistic Național, Broșură “Violența față de femei în familie în Republica Moldova” Ediția 1, 2011
http://www.statistica.md/public/files/publicatii_electronice/Violenta/Raport_violenta_fam.pdf
2. Sorin M. Radulescu, “Inocenta și violența erotică - Abuzul sexual exercitat în familie asupra minorilor”, București, Lumina Lex [2010]
3. Monica Ancuta, Andreea Canila, Madalina Constantin, Gabriela Moisii, Marinela Tatarasanu, Cristina Toma, „Stop violența în familie”. – București: Lumen 21

4. Ferreol Gilles, Niculau Adrian, *Violența- Aspecte psihosociale*, Ed. Polirom, Iași 2003
5. Autor: Nadejda Macari ,Avocat, Asociația Obștească „Refugiul Casa Mărioarei”, Broșura “Soluții practice și legale pentru victimele violenței în familie”, 2009 http://apps.americanbar.org/rol/publications/moldova_practical_and_legal_remedies_domestic_violence_victims_0209_romanian.pdf
6. Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”, broșură “Evaluarea rapidă privind problema violenței în familie”, 2007 [http://www.lastrada.md/actiuni_curente/docs/report_\(ERPVF\).pdf](http://www.lastrada.md/actiuni_curente/docs/report_(ERPVF).pdf)
7. Sergiu BrînZA, Vitalie STATI articol “Răspunderea penală pentru infracțiunea de violență în familie (art.201¹ CP RM), Revista publică de drept, nr 10-11/ 2011 pag 3
8. Zinca (Coman) D.P. Consilierea adolescenților victime ale violenței intrafamiliale – o abordare sistemic-experiențială: Rezumat al tezei de doctorat. București, 2010
9. Programul Național de asigurare a egalității de gen pentru anii 2010 – 2015 și Planul de Acțiuni 2010-2013 pentru implementarea acestuia.
10. Tatjana Shikoska, 2009, Raportul de evaluare a Proiectului „Dezvoltarea unui sistem informațional integrat pentru violența în familie drept parte a unei abordări integrate întru gestionarea violenței domestice în Republica Moldova” (Mda1g41a).